

16.10.2011/JR

Enemmän aseita – enemmän väkivaltarikoksia mantra. Pitääkö paikkansa?

Jorma Riissanen, prof. SAL

Lyhennelmä: Aseita ja aseharrastusta vastustavat henkilöt ja myös viranomaiset tarjoavat aika usein väitettä ”enemmän aseita merkitsee enemmän väkivaltarikoksia” ja käyttävät tätä väitettä painostaessaan tai suunnitellessaan rajoituksia aseiden saatavuuteen tai aselakien ja muiden määräysten tiukennuksia. Tämä väite on yleismaailmallinen ja päätöksen tekijä näyttää helposti nielaisevan tämän väitteen totuutena vaivautumatta tarkistamaan sen paikkansapitävyyttä. Virallisista tilastoista on kuitenkin vaikea löytää tukea tälle väitteelle. Varsin useissa virallisissa tilastoissa aseiden lukumäärällä (=saatavuudella) ja väkivaltarikosten määrällä ei ole mitään yhteyttä. On myös useita tapauksia, missä asemääräysten tiukentaminen on johtanut samanaikaisesti väkivaltarikosten kasvuun. Myöskään ei ole voitu osoittaa yleisesti, että aseiden saatavuudella ja itsemurhien määrällä olisi mitään yhteyttä.

Aset ja väkivaltarikokset

Kysymyksen väkivaltarikosten määrästä ja aseiden määrästä voi esittää monella tavalla. Yksi tapa on kysyä ”onko alueella, missä aseita on paljon myös väkivaltarikoksia paljon” eli voidaanko katsoa, että aseiden määrä ja väkivaltarikosten määrä korreloi positiivisesti. Seuraava taulukko on YK:n tekemästä erityisraportista (1).

Table 6: European Firearms-Violent Deaths					Suicide	Murder
	Murder	# of guns W/ gun		W/ gun	Per 100,000 Population	
AUSTRIA	n.a.	n.a.	2.14	0.53	41.02 [1]	
BELARUS	27.26	n.a.	9.86	n.a.	16.5	
CZECH R.	9.88	1.01	2.80	0.92	27.58	
ESTONIA	39.99	3.63	22.11	06.2	28.56	
FINLAND	27.28	5.78	3.25	0.87	411.20 [2]	
GERMANY	15.80	1.23	1.81	0.21	122.56	
GREECE	3.54	1.30	1.33	0.55	77.00	
HUNGARY	33.34	0.88	4.07	0.47	15.54	
MOLDOVA	n.a.	n.a.	17.06	0.63	6.61	
POLAND	14.23	0.16	2.61	0.27	5.30	
ROMANIA	n.a.	n.a.	4.32	0.12	2.97	
SLOVAKIA	13.24	0.58	2.38	0.36	31.91	
SPAIN	5.92	n.a.	1.58	0.19	64.69	
SWEDEN	15.65	1.95	1.35	0.31	246.65	

+++++

NOTES

[1]. This may well be an undercount because an Austrian licence is not limited to a single firearm but rather allows the licensee to possess multiple guns.

[2]. The source from which Table 2 derives also gives figures for Finland which we have omitted there because they are earlier and closely similar except in one respect: instead of official ownership figures for guns they give a survey-based figure for households having a gun: 23.2%

Tässä taulukossa Suomi on kärjessä asetiheyden osalta. Itsemurhien osalta Suomi on kolmas Viron ja Unkarin jälkeen vaikka näissä maissa asetiheys on hyvin pieni Suomeen verrattuna. Myös Valkovenäjä on lähellä Suomen itsemurhalukuja vaikka aseita on pieni osa Suomeen verrattuna. Murhissa Suomen ohi

menevät Valkovenäjä, Viro, Unkari, Moldova ja Romania. Aseilla tehdyissä murhissa Suomen ohi menevät Tsekin tasavalta ja Viro.

Vertailua luvallisten käsiaseiden ja murhien määrän välillä on myös tehty. Seuraava taulukko 2 on otettu yllä kerrotusta julkaisusta ja siinä verrataan murhien määrää sellaisissa maissa, mitkä ovat kieltäneet käsiaseet murhien määrään naapurimaissa.

TABLE 2: Murder Rates of European Nations Which Ban Handguns As Compared to Their Neighbors Which Allow Handguns (rates are per 100,000 persons)

<u>Nation</u>	<u>Handgun Policy</u>	<u>Murder Rate</u>	<u>Year</u>
A. Belarus	banned	10.40	late 1990s
[Neighbors for which I have gun law and murder rate data]			
Poland	allowed	01.98	2003
Russia	banned	20.54	2002
=====			
B. Luxembourg	banned	09.01	2002
[Neighbors for which I have gun law and murder rate data]			
Belgium	allowed	01.70	late 1990s
France	allowed	01.65	2003
Germany	allowed	00.93	2003
=====			
C. Russia	banned	20.54	2002
[Neighbors for which I have gun law and murder rate data]			
Belarus	allowed	10.40	late 1990s
Finland	allowed	01.98	2004
Norway	allowed	00.81	2001
+++++			

Tämän taulukon mukaan murhien ehdoton ykkönen on Venäjä, missä tavallinen ihminen ei voi omistaa lain mukaan käsiaseita ja pitkille aseille saa luvan vain rekisteröitynyt metsästäjä. Myös muissa sellaisissa maissa missä käsiaseet on kielletty on tämän taulukon mukaan murhien määrä selvästi suurempi kuin sellaisissa maissa, missä käsiaseet ovat sallittuja.

Euroopan väkivaltaisimpien maiden ranking lista on samasta julkaisusta otetussa taulukossa 4.

Table 4 [1]: Intentional Deaths: U.S. vs. Continental Europe Rates

In order of highest combined rate; nations having rates higher than the U.S are indicated by asterisk (suicide rate) or + sign (murder rate).

[N.B. These data should be considered in light of Tables 2 and 3 and the Explanatory Note which precedes Table 3.]

	Suicide	Murder	Combined rates
RUSSIA	41.2*	30.6+	71.8
ESTONIA	40.1*	22.2+	62.3
LATVIA	40.7*	18.2+	58.9
LITHUANIA	45.6*	11.7+	57.3
BELARUS	27.9*	10.4+	38.3
HUNGARY	32.9*	03.5	36.4
UKRAINE	22.5*	11.3+	33.8
SLOVENIA	28.4*	2.4	30.4
FINLAND	27.2*	2.9	30.1
DENMARK	22.3*	4.9	27.2
CROATIA	22.8*	3.3	26.1
AUSTRIA	22.2*	1.0	23.2
BULGARIA	17.3*	5.1	22.4
FRANCE	20.8*	1.1	21.9
SWITZ.	21.4*	1.1 [2]	24.1
BELGIUM	18.7*	1.7	20.4
U.S.	11.6	7.8	19.4
POLAND	14.2*	2.8	17.0
GERMANY	15.8*	1.1	16.9
ROMANIA	12.3*	4.1	16.4
SWEDEN	15.3*	1.0	16.3
NORWAY	12.3*	0.8	13.1
HOLLAND	9.8	1.2	11.0
ITALY	8.2	1.7	09.9
PORTUGAL	8.2	1.7	09.9
SPAIN	08.1	0.9	09.0
GREECE	03.3	1.3	04.6

+++++

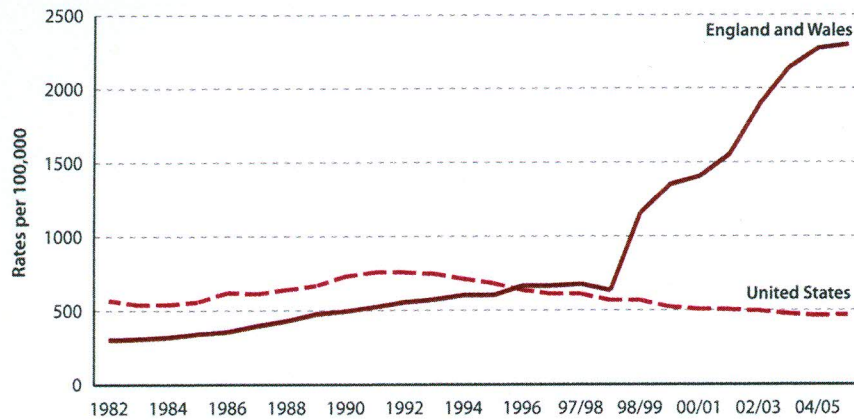
NOTES

1. Based in general on U.N. DEMOGRAPHIC YEARBOOK (1998) as reported in David C. Stolinsky, "America: The Most Violent Nation?" MEDICAL SENTINEL v. 5 (# 6 2000) 199-201. It should be understood that, though the 1998 YEARBOOK gives figures for as late as 1996, the figures are not necessarily for that year. The YEARBOOK contains the latest figure each nation has provided the U.N. which may be 1996, 1995, or 1994.

Siinä väkivaltaisimpia maita ovat Venäjä, Baltian maat ja entiset Venäjän satelliittivaltiot. On huomattava, että aseiden lukumäärä (saatavuus tavallisille ihmisille) on näissä maissa selvästi pienempi, kuin Länsi – Euroopan maissa.

Kysymys aseiden määrän ja väkivaltarikosten määrän välisestä yhteydestä on myös esitetty muodossa "mitä voidaan vaikuttaa aselakien ja muiden aseita ja ammunnan harrastamista koskevien määräysten tiukentamisella väkivaltarikoksiin?" Asemääräyksiä on tiukennettu viime vuosina Kanadassa, Englannissa, Australiassa, Irlannissa ja Jamaikalla. Yhteenvetona näistä määräysten tiukentamisen vaikutuksista voinee sanoa, ettei niiden vaikutus näy ainakaan väkivaltarikosten pienenemisenä. Esimerkkinä tästä voisi ottaa pari kuvaa julkaisusta "Hubris in the North. The Canadian Firearm Registry. June 2007." Kuva 10 vertaa väkivaltarikosten määrän muuttumista Englannissa ja Walesissa ja Yhdysvalloissa.

Figure 10: Trends in violent crime, England and Wales and the United States (1982–2005/06)



Note 1: In comparing violent crime across countries, direct comparisons are not meaningful because different crimes are included. In addition, similar sounding crimes are often defined quite differently.

Note 2: Much of the increase in violent crime in England and Wales may be explained by changes in the way violent crimes are counted.

Note 3: In 1988, the Home Office introduced a new set of rules, and additional changes were introduced in 2002. The malleability of definitions and counting rules for "violent crime" reinforces the argument that the homicide rate is the most preferred index for measuring criminal violence either in one country over time or among different countries.

Note 4: Rates for 1998/99 are presented two ways: (1) the number of crimes recorded in that financial year using the coverage and rules in use until March 31, 1998; (2) the number of crimes recorded in 1998/99 using the expanded offence coverage and revised counting rules that came into effect on 1 April 1998.

Sources: Federal Bureau of Investigation, 2006; Walker et al., 2006.

Kuvasta näkyy Englannissa tapahtunut dramaattinen väkivaltarikosten nousu aselain tiukentamisen aikoihin. Irlannissa ja Jamaikalla molemmissa (Kuva 10.18 ja 10.19, John R. Lott More Guns less Crime, The University of Chicago Press) tapahtui murhien määrässä nousua aselain tiukentamisen jälkeen ja se nousu jatkuu yhä.

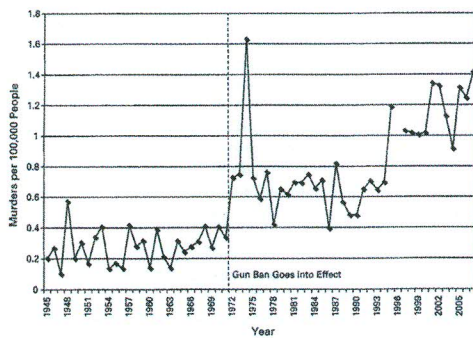


Figure 10.18. Ireland's murder rate. While murder rates in the United States and Jamaica include both murders and manslaughter, Ireland's numbers include only murder. Including manslaughter would probably roughly double the measured murder rate for Ireland for most years. (Murder rate data are not available for 1996.)

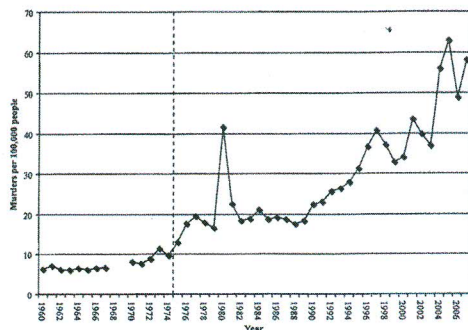


Figure 10.19. Jamaica's murder rate. (Murder rate data are not available for 1968 and 1969.)

Australian itsemurhien määrän kehittyminen näkyy seuraavassa taulukossa no 7, mikä on otettu julkaisusta "Hubris in the North."

Table 7: Australian Suicide Trends

	Suicide by firearms	Suicide by hanging	Total suicides
1991	510	587	2360
1994	420	639	2258
1995	389	699	2368
1996	384	792	2393
1997	330	987	2720
1998	235	1217	2683
1999	270	1028	2492
2000	223	989	2363
2001	262	1050	2454
2002	218	1045	2320
2003	194	996	2213
2004	169	998	2098

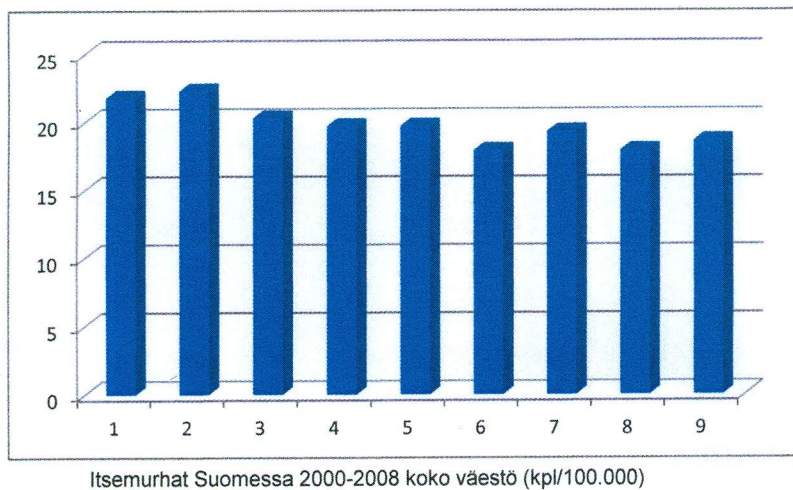
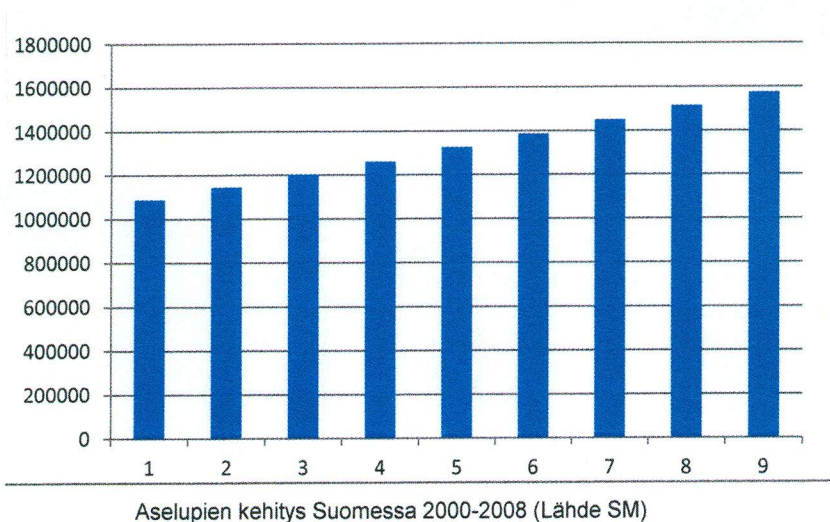
Source: Australian Bureau of Statistics, 2006: 10.

Itsemurhien määrä on pysynyt melko vakiona tarkastelujakson ajan. Aselain tiukentamisen aikana aseella tehtyjen itsemurhien määrä putosi selvästi, mutta hirttäytymällä tehtyjen itsemurhien määrä sitä vastoin kasvoi vastaavasti.

Tämän aineiston perusteella on vaikea vetää sitä johtopäätöstä, että aseiden määrä korreloisi positiivisesti väkivaltarikosten määrään. Samoin on vaikea osoittaa, että aselain ja aseita ja ammunnan harrastamista koskevien määräysten tiukentamisella olisi ollut positiivista vaikutusta väkivaltarikosten määrään. Myöskään sille väitteelle, että aserajoituksilla voitaisiin vaikuttaa itsemurhien määrään ei näytä löytyvän tukea.

Miten Suomessa?

Suomen osalta on väitetty, että aseiden saatavuuden rajoittaminen on tehokkain yksittäinen keino itsemurhien määrän vähentämisessä. Seuraavassa on kuva aselupien määrän kehitymisestä Suomessa ja myös kuva itsemurhien määrän kehitymisestä. Aselupien määrän kehitys on otettu aselain 2010 perusteluista ja siihen on lisätty SM:n ase- ja arpajaisyksiköltä saatuja tietoja aselupien määrän kehitymisestä ajalta ennen uuden aselain perusteluissa esitettyjä lupien määriä. Itsemurhien määrän kehittyminen on otettu Tilastokeskuksen nettisivuilla olevista kuolinsyytilastoista.



Kuvista näkyy, että aselupien määrä on tasaisesti noussut n 60.000 kpl/v tarkastelujaksossa. Vastaavassa jaksossa itsemurhien määrä on tasaisesti vähentynyt. Itsemurhia tehdään Suomessa n 1000 kpl/v. On esitetty, että aseilla niistä tehdään 75 kpl/v. Jos tämä pitää paikkansa, aseilla tehtyjen itsemurhien määrä on 7.5 % itsemurhien määrästä. Tämä on siis se määrä, johon aseiden saatavuudella teoreettisesti voidaan vaikuttaa. On myös väitetty, että aseilla tehtyjen itsemurhien määrä on kaksinkertainen Skandinavian maihin verrattuna. On kuitenkin syytä muistaa, että itsemurhien kokonaismäärä on suunnilleen kaksinkertainen Skandinavian maiden itsemurhien määrään, joten aseilla tehtyjen itsemurhien määrästä ei voi vetää kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Pohdintaa

Tilastoista ei saa tukea väitteelle, että aseiden määrä korreloisi positiivisesti väkivaltarikosten määrään ainakaan käytössä olleiden tilastojen valossa. Korrelaatiota ei näyttäisi löytyvän edes itsemurhien määrän ja aseiden saatavuuden välille. Näyttäisi jopa siltä, että aseiden saatavuuden rajoittaminen lisäisi väkivaltarikoksia. Mitenkä tämä mahtaisi olla selitettävissä? Lähtökohta tietysti on, etteivät lakia noudattavat kansalaiset tee rikoksia eikä aseiden laillinen omistaminen laillisia tarkoituksia varten tee heistä rikollisia vaikka asevastustajat kovin mielellään näyttäisivät haluavan panna yhtäläisyysmerkin aseiden

omistamisen ja rikollisuuden välille. Rikoksia tekevät rikolliset, jotka viis välittävät aseita koskevien lakien ja määräysten noudattamisesta. Aseiden saatavuustilastot tai aselupatilastot kertovat laillisista lakia kunnioittavien kansalaisten aseista – eivät rikollisten käytössä olevista aseista. Viralliset rikostilastot kertovat rikollisten tekemistä rikoksista ja aselain ja aseita ja ammunnan harrastamista koskevien määräysten tiukentaminen koskee lakia kunnioittavia kansalaisia, jotka eivät ole rikollisia. Näin ollen on vaikea uskoa, että lakia kunnioittavien kansalaisten aseharrastusta koskevilla määräyksillä voitaisiin vaikuttaa rikollisuuteen. Rikollisuuteen vaikuttaminen on sitten huomattavan monimutkainen juttu. Siihen liittyvät sosiaaliset ja taloudelliset olot, ihmisten perustaipumukset ja monet muut vieläkin monimutkaisemmat syyt. Niihin ei voida vaikuttaa lakia kunnioittavien ihmisten laillisia aselupia koskevien lupamääräysten tiukentamisella.

Itsemurhiin vaikuttaminen asemääräyksiä tiukentamalla on tavoitehakuista hurskastelua. Syyt ovat hirveän paljon syvemmällä kuin aseluvissa ja niihin vaikuttaminen on varmaan hyvin monimutkainen asia. Niihin päättäjät eivät halua nykyään panostaa. On helpompaa esiintyä jämäkkänä asemääräysten tiukentajana kuin kertoa, että meillä on ongelma, johon ei ole helppoja ratkaisuja ja jonka poistamiseen vaaditaan suurta panostusta. Lisäksi tämä supertehokkuutta hakeva aika ei suosi ihmismielen särkymisen paikkauksen edellyttämää pehmoilua.

Henkilökohtaisesti pidän anteeksiantamattoman rikollisena sitä käytäntöä, ettei edes nuorten hätään vastata heti, kun nuoret oirehtivat ja etsivät apua. Seuraava mahdollinen ammattiauttajan tapaaminen ”ensi kuussa” voi olla pahasti myöhässä.

Referenssit:

1. Don B. Kates and Gary Mauser. Would banning firearms reduce murder and suicide? A review of international evidence. SSRN 2007.
2. Jeanine Baker and Samara McPheridan. Gun laws and sudden death. Did the Australian Legislation of 1996 Make a Difference. Oxford University Press 2006.
3. R. Lott, Jr. Understanding Crime and Gun Control Laws. The University of Chicago Press.
4. Gary A. Mauser. Hubris in the North. The Canadian Firearms Registry. Fraser Institute Digital Publication, June 2007.
5. Ampuma aselain 2010 yleisperustelut.
6. SM Poliisiosasto. Arpajais- ja asehallintoyksikkö. Ampuma aseiden hallussapitoluvat 1984-2007.
7. Tilastokeskus. PX-Web tietokannat. Kuolleet ja ikävakioitu kuolleisuus.